

Motion till riksdagen 2019/20:754

av **Markus Wiechel m.fl. (SD)**

Somalia och Somaliland

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erkänna Somaliland som självständig stat och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en ambassad i Somalilands huvudstad Hargeysa med ansvar för såväl Somalia som Somaliland och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta samverkan mellan svenska och somaliländska myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmana Utrikesdepartementet att se över sin säkerhetsklassning av Somaliland och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Business Sweden ska ge Somaliland ökad prioritet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja stöd till Somaliland Development Fund och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett tillfälligt stöd till områdena Puntland och Galmudug och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen, inom världssamfundet, för att finna en långsiktigt hållbar lösning på landets styre bör verka för att Somalias demokratiska modell i så stor utsträckning som möjligt anpassas till landets traditionella klanstrukturer och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för att givarsamfundet upprättar oberoende tjänstemyndigheter som mellanhänder mellan givarsamfundet och den somaliska staten å ena sidan och de organisationer som tillhandahåller tjänster å andra sidan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att Unsom utarbetar en plan för att reglera de företag som tillhandahåller

säkerhetstjänster i landet i syfte att hålla kostnader nere, hålla intäkterna borta från potentiella terrorister och krigsherrar och stödja uppbyggnaden av en beskattad, vit ekonomi i landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Bakgrund

Förbindelserna mellan Sverige och Somalia är breda. Sverige har i många år bidragit med stora summor i internationellt bistånd och vi har sedan länge ett stort politiskt engagemang i att stödja fredsprocesserna i landet. Den stora somaliska diasporan i Sverige ökar synnerligen också de starka banden mellan Sverige och Somalia. Somalias historia visar dock på ett behov av ordentliga förändringar för att framöver lyckas vända landets utveckling i en positiv riktning.

Fram till den 1 juli 1960 bestod det vi idag kallar för Somalia främst av två kolonier: en brittisk del (Somaliland) och en italiensk del (övriga Somalia), men området har även varit koloniserat av Frankrike. 1960 bildades unionen mellan Somalia och Somaliland. Dock undertecknades detta aldrig av parlamenten i de två länderna, vilket var en förutsättning för avtalets giltighet, vilket betyder att Somalilands folk de facto har berövats sitt eget land.

Somalia är idag klassat som ett av de mest krigsdrabbade länderna i Afrika, och dess regering har som följd av inbördeskrig sedan 1991 saknat full kontroll över landet. I början på 2015 låg Somalia på fjärde plats på listan över länder med flest flyktingar, med runt 2,2 miljoner flyktingar varav 1,2 miljoner flytt till ett annat land. Fattigdom, svält och misär hör dessvärre till vanligheterna i regionen, varför bland annat FN har bidragit med mycket stöd. Som en följd av det klanbaserade samhället och de pågående konflikterna har landet delats upp och särskilt tydligt märker tre områden ut sig: Somaliland, Galmudug och Puntland.

Självständighet för Somaliland

Somaliland kallas en del av norra Somalia som tidigare varit ett brittiskt protektorat. Historiskt saknar området starka band till övriga Somalia. Idag har landet ungefär 3,5 miljoner invånare och landet är sedan 2008 uppdelat i 13 regioner.

Den 18 maj 1991 utropades självständighet och området har sedan dess i praktiken också varit självstyrande där samtliga barn har rätt till en kostnadsfri utbildning. Somaliland har en egen huvudstad, egna institutioner, en egen president, egna ministrar, egna politiska partier, egna pass, ett eget parlament, en egen valuta och till och med ett eget landslag i fotboll. I kontrast till övriga Somalia har man även haft en fredlig och stabil utveckling och därför saknat de problem som varit vanligt förekommande i andra delar av Somalia, som drabbats av inbördeskrig och religiös fanatism.

Sedan 2003 har det hållits regelbundna demokratiska val, som av utländska valobservatörer bedömts vara fullt legitima, helt i enlighet med konstitutionen. Landet har ett tvåkammerssystem, där äldsterådet består av representanter för de olika klanerna och representanthuset av folkvalda ledamöter. Trots politiska olikheter partierna emellan har fredliga maktskiften ägt rum och förloraren har gratulerat vinnaren för att sedan utan komplikationer fortsätta det politiska arbetet i opposition. Att upprätta tättare

diplomatiska förbindelser med Somaliland bör därför vara eftersträvansvärt för att följa den positiva utvecklingen.

Somalilands utveckling, i en av världens mest våldsamma regioner, bör fungera som föredöme för andra regioner runt om i världen som önskar mer självstyre och ett erkännande av den fria världen. På grund av att Afrikanska unionen, som främst styrs av diktaturer, inte vill erkänna Somaliland som stat går utvecklingen långsamt. Det är således osannolikt att Somalilands grannländer skulle erkänna dess självständighet och då bör den demokratiska världen visa sitt stöd. Somaliland har inte vunnit sin frihet genom separatism eller våld eller genom att på något sätt bryta mot internationella regleringar. Det var snarare kaoset i Somalia som lämnade just denna region utan styre och då valde Somalilands folk att ta styret i egna händer.

Sverige har idag tre uttalade kriterier att uppfylla för att ett land ska anses självständigt; det ska finnas ett folk, det ska finnas ett territorium och det ska finnas en regering som kan utöva kontroll över territoriet. Det bör inte finnas några tvivel om att Sveriges tre uttalade kriterier för att erkänna ett självständigt land uppfylls och många utöver dem. Somalilands folk bör själva få rita kartan över sitt land. Det är därför dags att Sverige tar sitt ansvar och erkänner Somaliland som ett självständigt land vilket riksdagen bör tillkännage för regeringen.

Ambassad i Hargeysa och utökade diplomatiska förbindelser

Att den svenska ambassaden som täcker Somalia idag ligger i Kenyas huvudstad Nairobi är förståeligt, givet säkerhetsläget i Mogadishu. I Somalilands huvudstad Hargeysa finns dock goda möjligheter att upprätta en mer närliggande ambassad med förhållandevis goda kommunikationer.

Sverige bör se över möjligheten till ytterligare diplomatiska förbindelser med Somalilands regering och ta ett första steg genom upprättandet av en ambassad i Somaliland. En sådan flytt skulle öka såväl Somalias som Somalilands legitimitet, samtidigt som det skulle effektivisera arbetet och möjliggöra för Sverige att bistå i arbetet med förbättrade relationer mellan Somalia och Somaliland. Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen att det bör upprättas en ny ambassad i Hargeysa med ansvar för Somalia och Somaliland.

Samverkan mellan svenska och somaliländska myndigheter

Somaliland har som bekant ett flertal olika myndigheter som idag fungerar precis som i stater med jämförbara förhållanden. Trots detta finns idag inga direkta förbindelser mellan svenska myndigheter och deras somaliländska motsvarigheter. Istället sker myndighetskontakten främst med motsvarigheterna i Somalia. Sätet för dessa ligger i Mogadishu, långt ifrån Somaliland, och dessa lider idag av stora problem till följd av inbördeskriget i och kring staden.

Riksdagen bör rikta ett tillkännagivande till regeringen om att verka för att skapa samarbeten mellan svenska myndigheter och deras motsvarigheter i Somaliland. Om så

sker skulle även förutsättningarna för myndigheterna i Mogadishu att fungera bättre förbättras avsevärt, då de avlastas genom mindre ansvar.

UD:s säkerhetsklassificering av Somaliland

En av de största utmaningarna med den framtida utvecklingen av Somaliland är att få känner till att regionen ens existerar och ännu färre vet att det är förhållandevis fredligt, demokratiskt och stabilt i området. Som en följd av detta är det svårt för Somaliland att locka till sig utländska besökare, och när informationen om läget i just denna region inte skiljer sig från informationen kring exempelvis Somalias huvudstad Mogadishu, är det inte konstigt att turister eller handelsmän inte besöker landet. Detta är således också ett problem som drabbat förtroendevalda som, på grund av Utrikesdepartementets säkerhetsklassning av hela Somalia, rekommenderas att inte åka dit. Riksdagen bör därför ge regeringen tillkänna att UD:s säkerhetsklassning av Somaliland ska uppdateras för att avdramatisera säkerhetsläget.

Somaliland bör få ökad prioritet för Business Sweden

Stommen i Somalilands ekonomi är idag boskapsskötsel, vilket också är en viktig inkomstkälla för staten. Utöver boskap är de största produktionssektorerna i landet fiske, jordbruk och produktion av träkol. Samtidigt har handel i alla tider fungerat som ett bra sätt att främja en positiv ekonomisk utveckling och förbättrad kunskap olika länder emellan. Genom ett utbyte av varor och tjänster samt ökad sysselsättning kan ett bättre samhälle för samtliga inblandade främjas.

Somaliland är rikt på naturtillgångar och nationen är positivt inställd till utländska investeringar, då ambitionen är att minska arbetslösheten och behålla den yngre arbetskraften i landet. Exempelvis fiskeindustrin är kraftigt underutvecklad i Somaliland, trots en enorm potential. Vid samtal med företrädare tycks det bland annat ha att göra med brist på exempelvis kylskåp, vilket krävs för att kunna förvara den fisk som fiskas. Med små medel kan rätt satsningar i Somaliland generera arbetstillfällen och stärka ekonomin. Att Somaliland inte är internationellt erkänt skadar dessvärre möjligheten för dem att få utländska investerare, då de till följd av problemen i övriga Somalia inte vågar investera i landet.

Idag bedriver Forum Syd verksamhet i Somalia med stöd av Business Sweden för att öka företagande i landet. För just svenska företagare finns en enorm potential då Sverige har ett gott rykte och förtroendet för svenska företag och svenska produkter är högt. Business Sweden bör därför ge Somaliland ökad prioritet för att främja svenska investeringar. Detta skulle gynna såväl Somaliland som svenska företag, samtidigt som det underlättar för att erkänna Somalilands framgångar. Detta skulle kunna leda till ett minskat beroende av bistånd i området, samtidigt som tillväxten ökar. Genom att produktionen av olika varor sker där, möjliggörs samtidigt en billigare import av varor till Sverige.

Somaliland Development Fund

Somaliland Development Fund har som syfte att stödja Somalilands utvecklingsmål genom särskilt stöd till den folkvalda regeringen i Somaliland. Fonden har likaså som mål att bygga ansvarsskyldighet och öppenhet i regionen. Dessutom arbetar man med att stärka banden mellan politiken i Somaliland och dess medborgare, för att främja inre tillväxt och stabilitet. Detta är en fond som i nuläget är i behov av fler större bidragsgivare för att kunna förverkliga sitt mål om en stark region i den fredligaste och bäst fungerande delen av det vi idag kallar Somalia. Om handeln, stabiliteten och den positiva utvecklingen av Somaliland fortsätter, ökar chanserna till fred och välbefinnande i hela regionen. Regeringen bör av den anledningen påbörja ett arbete för att främja stöd till Somaliland Development Fund.

Tillfälligt stöd till självstyre i Galmudug och Puntland

Puntland är ett område i norra Somalia och var tidigare, till skillnad från Somaliland, en italiensk koloni vid namn Italienska Somaliland. Sedan 1998 är det en självstyrande region av Somalia, till följd av det rådande inbördeskriget i Somalia, och området är uppdelat i åtta olika regioner. Ungefär två tredjedelar av befolkningen är nomader och samhället har idag stora svårigheter med den egna försörjningen. Detta har delvis lett till ökad piratverksamhet, vilket också blivit internationellt uppmärksammat.

Galmudug är ett område söder om Puntland, bestående av två somaliska regioner. Området präglades av krig och laglöshet fram till 2006, då det i praktiken blev en autonom region med en egen president, parlament, domstol och armé.

I framtiden önskar både Puntland och Galmudug vara delrepubliker av en federal somalisk stat och de strävar inte efter självständighet. Under det rådande inbördeskriget har de båda områdena dock själva agerat som autonoma regioner, vilket har varit positivt för att minska spänningarna och förhindra ytterligare konflikter i Somalia. Så länge inbördeskrig råder i landet bör riksdagen ge regeringen till känna att man bör se över hur dessa områden kan stöttas för att förhindra en eventuell eskalering av våldet i Somalia.

Demokratisk modell anpassad till landets traditionella klanstruktur

Sverigedemokraterna välkomnar alla steg mot en demokratisering i Somalia. Vi ser det inte som problematiskt att Somalia väljer en egen väg, baserad på landets klanstruktur och säkerhetssituation, i stället för att kopiera den västerländska modellen. Forskning och erfarenhet visar tydligt att när världssamfundet påtvingar den västerländska demokratiska mallen på mångkulturella och dåligt utvecklade stater, kan resultatet bli katastrofalt.

Regeringen bör inom världssamfundet, för att finna en långsiktigt hållbar lösning på landets styre, verka för att en demokratisk modell i så stor utsträckning som möjligt anpassas till landets traditionella klanstruktur.

Långsiktig uppbyggnad av den offentliga förvaltningen

Tidigare erkända somaliska regeringar, både den transitionella och ordinarie federala, har ur förvaltningssynpunkt fungerat katastrofalt dåligt. Visselblåsaren Abdirazak Faartag har i flera sammanhang öppet vittnat om det så kallade Fadlansystemet genom vilket somaliska regeringsföreträdare genomfört enorma transaktioner från landets centralbank kontant, ofta helt utan att lämna några kvitton på vad pengarna används till. Företrädare för Somalias regering agerar enligt Faartag som om landets tillgångar var deras egna, och endast en bråkdel av internationella donationer ämnade för statskassan hamnade faktiskt på dess konton.

Situationen på intäktssidan var tyvärr lika dålig. En av somaliska statens största inkomstkällor är tullar från hamnen i Mogadishu. 2010 beräknades hamnen ha intäkter på 30 miljoner dollar. Av dessa rapporterades 12 till staten varav 6 gick direkt till presidentens egna utgifter som inte redovisas offentligt. Experter räknar med att den somaliska staten skulle kunna inbringa stora skattetillgångar, exempelvis från landets telekomindustri, men att så inte sker därför att viljan saknas. Delar av den somaliska staten har även enligt rapporter varit involverade i organiserad brottslighet, till exempel vapenförsäljning till terrorgruppen al-Shabab som man själv ligger i krig med. Ingenting tyder heller på att situationen kommer att förbättras under överskådlig tid. Sverigedemokraterna drar således slutsatsen att Somalias offentliga förvaltning inte är en fungerande samarbetspartner. Samtidigt drabbar den somaliska korrruptionen oundvikligen hjälpinsatserna i landet.

På denna grund bör Sveriges regering arbeta för att minimera beroendet av den somaliska staten som tjänsteleverantör och i stället arbeta för att det internationella samfundet, för att förhindra korrruption och på sikt bygga upp fungerande offentliga institutioner, upprättar oberoende tjänstemyndigheter (independent service authorities) som mellanhänder mellan givarsamfundet och den somaliska staten å ena sidan och de organisationer som tillhandahåller tjänster å den andra.

CSO:er och säkerhet

Ett stort antal CSO:er, civil society organisations, är verksamma på marknaden i Somalia. Det är inte ovanligt att CSO:er spenderar upp till 50 % av sina budgetar på säkerhet i Somalia. Det är inte heller ovanligt att säkerheten tillhandahålls av parter som är mycket olämpliga, vilket leder till en stor marknad för krigsherrar och ett stort ekonomiskt incitament att kontrollera vissa territorier. Det har också funnits tecken på en kartellisering av dessa så kallade implementerande parter, som på olika sätt utför arbete åt CSO:er i Somalia. Sammantaget leder detta till en försämrad säkerhetssituation.

Regeringen bör därför verka för att Unsom utarbetar en plan för att reglera de företag som tillhandahåller säkerhetstjänster i landet, i syfte att hålla kostnader nere, hålla intäkterna borta från potentiella terrorister och krigsherrar samt stödja uppbyggnaden av en beskattad, reglerad ekonomi i landet.

Björn Söder (SD)

Ludvig Aspling (SD)

Tobias Andersson (SD)

Lars Andersson (SD)

Sara Gille (SD)